

Drejø Forsamlingshus gennem 120 år.

Dengang Drejø By - var Drejøe:

Indtil 1832 lå alle Drejøs 27 gårde tæt sammenbyggede midt på øen - i Drejø By – uden om Byen var intet. Den tryghed det tætte fællesskab hermed gav, kan man i dag kun fornemme ved at tale med øens ældre. Udenfor byen var kun marker og overdrev til dyrene. Men det uundgåelige kom, om end 40 år senere på Drejø end i det meste af det øvrige land. I 1833 blev 9 gårde ved lodtrækning flyttet uden for byen – og udenfor fællesskabet – Det gamle Oldermandslaug's tid var ved at være forbi. Men det skabte samtidig plads for noget nyt – bl.a. nye veje gennem Drejø By. Hidtil havde al færdsel foregået i mellem gårdene på tværs af gårdspladser og møddinger. Efter branden i 1942 kom endnu en ny vejgennemføring.

Ved den store brand af Drejø By den 23. juni 1942, blev 11 gårde og 7 huse blev lagt i aske. Dengang en stor katastrofe, men nu kunne Landbrugskommissionens udskiftningsplaner fra 1793 endelig fuldføres. Kun de 4 gårde, der undgik branden blev tilbage i Drejø By, resten blev flyttet udenfor byen og genopbygget på de tilliggende jorde rundt på øen. Var det ikke sket dengang, havde Drejø i dag været eet stort museum.

Drejø's storhedstid:

Fra 1880'erne og frem til 1920'erne havde Drejø sin store opblomstringsperiode. Øen havde dengang o. 350 indbyggere. Der blev anlagt 1 havn på nordsiden af øen, og indkøbt et fragt- og passagerskib med fast daglig forbindelse til Svendborg, Tåsinge og Faaborg, samt en havn på sydsiden med fast forbindelse til Svendborg og Ærø. Der blev opført et teglværk, en smedje, en træskofabrik, 4 købmandsforretninger, et bageri, et badehotel, et andelsmejeri, elektricitetsværk, telefoncentral og et forsamlingshus – fællesskabets tid var ikke helt forbi.

Aktieselskabet "Drejø Forsamlingshus":

Forsamlingshuset blev bygget i 1896, på tomten af en af de udflyttede gårde "Brolykke". Der blev nedsat en bestyrelse; og der blev tegnet aktier af alle beboere. Aktiekapitalen betalte materialerne og øboerne udførte selv arbejdet.

"Huset", som det hed i daglig tale, var bygget i røde mursten med skiffertag. Det bestod af en stor sal, og et mindre rum kaldet "Slyngelstuen" samt et lille køkken med bryggers. Indgangsdøren sad i gavlen, og førte direkte ind i salen, hvor overtøjet hang langs endevæggen. Salen blev opvarmet af en stor, koksfyret kakkelovn. Toiletterne var to gammeldags das i en sidebygning af træ udenfor selve Forsamlingshuset.

Huset blev med tiden for trangt, og omkring 1915 blev det forøget med nogle meter. Det gav plads til et større køkken og en ny hovedindgang med en forgang, hvor overtøjet kunne hænge, og der blev tilføjet en balkon til salen. Fra forgangen gik der en trappe op til balkonen.

I salen blev der engang i 1940'erne malet, direkte på kalk væggen mod vest, 3 store malerier. Det øverste af *Drejø Gl. Havn* blev malet af Jens Peder Jespersen – de 2 nederste med motiver fra den gamle Drejø By er malet af hans søn, Povl Jespersen.

Der bygges nye toiletter:

I 1962 blev de gamle das erstattet af en nye toiletbygning. Alt ved frivillig hjælp, men ikke uden sværslag. Forsamlingshusets bestyrelse havde foreslået en ny, hårdt tiltrængt toiletbygning, hvilket ikke helt passede enkelte på øen, og blev på deres foranledning forkastet på en generalforsamling. Det fik den samlede bestyrelse til at gå i protest., og der måtte vælges en ny bestyrelse. Det blev "Håndværkerbestyrelsen", som den blev kaldt, da det var øens 5 håndværkere, der gik med. De fik gennemtruffet en ny toiletbygning med to wc med "træk - og - slip", og med adgang til salen. Det var en stor behagelighed, ikke mere at skulle udenfor huset i den anledning. Pengene blev samlet ind hos aktionærerne, og bestyrelsen udførte selv det meste af arbejdet.

Køkkenet udbygges:

I 1970 lukkede bageriet og øens sidste købmand. Smedens kone, Kirsten Nielsen, søgte bestyrelse om tilladelse til at leje *Huset*, med henblik på at lave en slags spise/kaffested i den store sal, samt sælge lidt købmandsvarer i en iskiosk opstillet på pladsen foran forsamlingshuset. Da øen stod uden købmand og forsamlingshuset uden mange indtægter, fik hun tilladelsen. Der var dog et mindre problem, i det der ifølge Levnedsmiddelkontrollen ikke var højt nok til loftet i køkkenet, samt at der var trægulv. Bestyrelsen gik endnu engang i arbejde – gulvet blev gravet ud, sænket 10 cm, og der blev lagt fliser. Kirsten var en driftig og forudseende kone - 4 år senere byggede hun *Drejø Kro & Købmand*. Kirstens initiativ havde dog i de år givet en god og tiltrængt indtægt til *Huset*, der var begyndt at lide under det faldende indbyggertal - Drejø var nu nede på 150 fastboende. Generationen fra efterkrigsårene manglede på øen, hvilket efterhånden kunne mærkes. Det kneb både med arbejdskraft som med likvid kapital. Efter de gamle vedtægter var alle fastboende "fødte" aktionærer af forsamlingshuset. Hidtil kunne man klare vedligeholdelsen, ved at hente pengene hos aktionærerne, nu kneb det. Drejø Ungdomsforening forærede derfor forsamlingshuset 10.000 kr. til hjælp til en ombygningen.

Hovedindgangen flyttes:

I 1973 blev hovedindgangen flyttet om til toiletbygningen, og man sløjfede den gamle forgang, og lagde den sammen med "*Slyngelstuen*", nu kaldet "*Den lille Stue*". Samtidig blev det gamle, ferniserede trægulv udskiftet med et nyt, lyst parketgulv i den store sal, og kakkellovnen blev udskiftet med en olieamin.

Aktieselskabet omdannes til en forening:

I 1979 blev det på en generalforsamling besluttet at ændre de gamle vedtægter således, at man ikke længere var aktionær - med ejendomsret til *Huset*. I yderste konsekvens så man, at med færre og færre medlemmer, kunne man risikere, at een mand stod tilbage og i realiteten dermed ejede *Huset*. Derfor blev den nye forening "*Drejø forsamlingshus*" dannet. De nye vedtægter, efter udkast af Ombudsmand Hans Gammeltoft-Hansen, der havde sommerhus på øen, blev vedtaget, og man var fremover medlem af en forening og ikke aktionær. Derfor kunne man ikke længere hente penge hos aktionærerne, men skulle ud og søge andre midler, når forbedringer var tiltrængt. Man måtte tænke nyt. Tidligere kunne kun aktionærerne leje *Huset*, nu blev der også åbnet op for udlejning til udefra kommende – dog blev overnatning i *Huset* ikke tilladt.

Der blev søgt midler til en stor renovering:

I 1988 søgte bestyrelsen Planstyrelsen om hjælp til endnu en renovering af huset og fik tilsagn om 120.000 kr. Med hjælp af unge fra Svendborg Kommunes beskæftigelsesværksted, blev de gamle vinduer udskiftet med nye termoruder - uden sprosser - hvad man dengang så som en stor forbedring – ikke mindst på varmeregningen, og den gamle olieamin blev udskiftet med el-radiatorer. Det gamle køkken blev fornyet, og der kom isolering på vægge (udenom kalkmalerierne) og loft i salen, samt lysstofrør i loftet i stedet for de gamle, tunge glaskupler. Toiletterne blev udskiftet, og der kom fliser på væggene og klinker på gulvene i begge toilettrum. Der blev tillige givet endnu et bidrag fra Drejø Ungdomsforening på 10.000 kr. For de penge blev der indkøbt service til 50 personer.

Huset havde i mellemtiden fået yderligere indtægter, ved at udleje salen to gange om ugen til Drejø Folkeoplysning til kurser i folkedans og gymnastik. Allerede fra 1983 havde Drejø skole brugt salen som gymnastiksal, og havde fået opsat 6 ribber til formålet. Ungdomsforeningen havde indkøbt 2 bordtennisborde, og lejede salen een aften om ugen til øens ungdom. Her begynder det Kommunale tilskud, idet Ungdomsforeningen søger Svendborg Kommune om dækning af disse udgifter, da også de nu kunne begynde at mærke det faldende indbyggertal. De fik et tilskud på 10.000 kr. pr. år i de efterfølgende 10 år. Det var en stor hjælp til varmeudgifterne.

Vinduerne skiftes endnu engang:

I 1996 fik det nu 100 år gamle Forsamlingshus endnu engang hjælp fra Svendborg Kommunes Træværksted. De uklædelige og efterhånden utætte termoruder blev udskiftet med nye sprossevinduer med dobbeltglas. Både den store sal og den lille stue fik træ på loftet, samt fik malet de hvidkalkede vægge i nye varme farver. Den lille Stue blev malet i grønne farver, køkkenet blev solskinsgul og Salen rust rød. Bestyrelsen havde købt et stort maleri med 2 skibe af Povl Jespersen, hvorfra den rustrøde farve blev gengivet i væggene. Farven var ikke heldig for maleriet, der efter få år blev ombyttet med et af Povl Jespersens malerier af Teglværket. Der kom flørlette gardiner for vinduerne og billeder på væggene også i den lille stue. Huset blev totalt forandret og utrolig hyggelig og indbydende. Udlejningen gik efterhånden rigtig godt, men noget nemmere blev det, da bestyrelsen langt om længe besluttede at investere i en opvaskemaskine. Rundt omkring i de små hjem, var det efterhånden blevet hvermandseje, så det var noget, lejerne forventede, der var. De gamle gasblus blev ombyttet med 2 nye komfurer, der kom emhætte, 3 køleskabe med fryser, og bordpladerne blev flyttet og udvidet. Akustikken, som ikke var for god i Salen, blev der også gjort noget ved – bestyrelsen satte efter mange forundersøgelser flamingoplader under loftet, hvilket hjalp. Der blev indkøbt nyt service, så alt efterhånden var ført ”up to date”. Der var efterhånden ved at komme godt styr på det gamle Hus – ikke mindst takke være nogle gode bestyrelsesformænd i disse år.

Offentlig vand og kloakering:

Trængslernes tid var dog ikke forbi med det. Udefra kommende uforudsete udgifter såsom kloakering og offentlig vandforsyning er noget, der kan slå økonomien ud af kurs for selv det bedste forsamlingshus. En ekstraudgift på 100.000 kr. kan selv kontingentbetaling ikke gøre meget ved. Der blev igen søgt midler, denne gang hos Mærsk-fonden, hvor bestyrelsen fik til kloakering og indføring af offentligt vand. Hidtil havde Forsamlingshuset delt brønd med *Valdemargården*, der har egen boring.

Da det er et gammelt hus, vil der hele tiden være brug for forbedringer og vedligehold. De næste store tiltag, der venter er: Nyt gulv i Salen, hvor det gamle parketgulv efterhånden er i meget dårlig stand – Den vestvendte mur tager fugt ind med det resultat, at gulvet langs væggen rådner – og de flotte kalkmalerier på væggene skaller af, så de ikke længere står til at redde! Hvilket er en stor skam. Dernæst er det gamle tag utæt, og trænger til at skiftes ud. Alt sammen noget, der koster dyrt, og som der igen skal ud og søges penge til. Det er en evig kamp mod tidens tand – men flot så længe, der er folk til at tage kampen op.

Det gamle hus fortæller historie:

Kunne Huset tale, havde det rigtig mange historier at fortælle - nok til adskillige romaner! Siden 1896 har Huset fulgt drejboernes gang og færden igennem tykt og tyndt. Det har levet med i alle øens fester fra vugge til død. Hvor mange par, der har mødt hinanden her til et bal, som er endt med et bryllup, runde fødselsdage, børnenes konfirmation – og endelig ”den sidste rejse” - ved kun Huset!

Mange skuespildrømme har udfoldet sig på de skrå brædder til utallige dilettantforestillinger – mange små prinsesser har udlevet deres drøm til fastelavnsfester – og børn, der har mødt selve julemanden til juletræsfesterne. Mange Harefester og Oldermændsgilder har slået deres folder i disse – tidligere – så røgfylde lokaler, hvor røgen kunne være så tyk, at man måtte skære sig igennem, og dårligt kunne se fra den ene ender af salen til den anden. Sundt var det ganske givet ikke - men blandet med kortspil, sang, megen grin og festglade, humørfyldte mennesker – var det ren hygge – ren nostalgi, når man tænker tilbage.

Huset bliver stadig godt brugt, også af mange udenfor øen. – Det er Øens vigtigste samlingssted – Øens sociale center – og måske det eneste overhovedet, som alle på øen kan blive enige om, skal værnes! Det er upolitisk og upartisk - kort sagt, det optager ingen kontroversielle emner! Man kan altid komme, som man er! Hvilket vi håber vil fortsætte i mange, mange år endnu.